Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Grundtvig, Nikolai Frederik Severin

Titel: BREV TIL: Molbech, Christian FRA: Grundtvig, Nikolai Frederik Severin (1812-12-02)

Citation: Grundtvig, Nikolai Frederik Severin: ”BREV TIL: Molbech, Christian FRA: Grundtvig, Nikolai Frederik Severin (1812-12-02)”, i *Christian Molbech og Nikolai Frederik Severin Grundtvig - En Brevveksling*, Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Hegel & Søn), s. 83. Onlineudgave fra Danmarks Breve: https://tekster.kb.dk/text/letters-001991704-000-shoot-L0019917040000035.pdf (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Christian Molbech og Nikolai Frederik Severin Grundtvig - En Brevveksling

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Læs Public Domain-erklæringen

Fra Grundtvig.
Udbye d. 2den Decbr. 1812.

Kære Molbech!

Længe, meget længe er det nu siden jeg skrev dig til, da det ikke allene er den svenske Reise som har afbrudt vore Samtaler, men mest vore Veies Vilkaar, da det lader som vi vende Ryggen mod hinanden, og i den bagvendte Stilling pleier Man ikke at tales meget eller venlig ved. Dit Brev fra Køgegaard var mig vist nok velkomment baade som Tidende fra dig og som Vidnesbyrd om at du kom mig venlig ihn, men dog bedrøvede det mig virkelig, mindre vel ved hvad det sagde, end ved hvad det syntes at aande. — Din Synsmaade sor Livet, da vi først lærte at kende hinanden, veed du behagede mig ikke, thi Harmoni med Verden, glad Nydelse af det Nærværende, ansaae du for et ønskeligt Livsbillede. Imidlertid, du mistvivlede dengang om nogensinde at naa det, din Tungsind forkyndte dybere Længsler, Livet var mig selv ikke helligt Alvor, og jeg elskede dig ikke inderlig nok til at modsætte mig din Synsmaade anderledes end i en Forstandstvist. Mange Omvæltninger er din Synsmaade undergaaet siden hine Dage, og jeg har levet dig nær nok, og taget Del nok i din Skebne til at mærke langt mere, end vi nogensinde have talt om; i mange Dele ligne ogsaa vore Baner hinanden, saa at jeg desbedre kunde forstaa dig paa de Punkter, hvor jeg selv havde været. Kvindekærlighed er det som lærer os, om vis. 84have høiere Attraaer end Kødslyst og Livets Overdaadighed, og er den, hvad Man kalder ulykkelig, da kommer det an paa dens Tybde, om den skal drive os ind i Verdens Tummel at søge Adspredelse, eller til Gud at søge den Hvile for Sjælen, Verden ikke kan give. Begge har vi saaledes elsket ulykkelig, begge ledtes vi til Poesien og alvorlig Eftertanke om Livets Væsen, begge mødte vi Naturfilosofien paa vor Vei, som var nødvendigt, da den staar som Troens og Poesiens Fuldmægtig i disse vantro og upoetiske Dage. Begge smittedes vi af dens Hovmod, eller rettere fandt Behag deri, fordi vi førte denne Slægtens Arvesynd og Tidsalderens Skødesynd med os. Saalangt fulgtes vi ad, men her adskiltes vi, hvortil Meget bidrog, og betragter Man din Afhandling om Livets Væsen ved Siden af min om Religjon og Liturgie, hvor den staar, behøvedes vel ikke stor Skarpsindighed til at indse, at Veiene maatte dele sig, eller rettere havde kun løbet enstund jevnsides. Min afgjorte Forkærlighed for gamle Norden, min fra Barndommen større Forkælighed med Bibelen og arvede Alvor, befordrede min Gang til igennem Oldtids Sagn og Betragtningen af Tidens Løb at stadsæstes i Ærbødigheden for Kristendommen; denne blev ved Guds Styrelse virksom Tro, og hvorledes den kærlige Fader udrev mig af det aandelige Hovmods Svælg, der vilde sluge, derom behøver jeg ikke at tale, du var selv Vidne til min tunge, men lyksalige Kamp, og du var ikke en kold Tilskuer. Du veed da, at Livet er mig sandt Alvor, og at naar jeg taler om Menneskets Indvortes, er det ikke som den Blinde om Farven. Baade Hedenold og Kristendom beskuede ogsaa du med Ærbødighed, men hvad jeg sagde engang om Minderne fra hin, at hvert kun var dig en Kærminde, saaledes sige dine Ungdomsvandringer og din lille Bog om Correggio mig, at det ikke allene er Oldtidsmærker, du, deri klogere end jeg har været, betragter som Blomster, men Kristendommen selv staar for dig mest som en saadan Blomst, der minder om et forsvundet ungdommeligt Liv. Om du er stads. 85fæstet i Naturfilosofien veed jeg vel ikke ret, men troer det dog umuligt at dit Hjerte kunde give den gudløse Synsmaade Bifald i det Hele.

6*

Alligevel, naar jeg hører dig tale om det som en Vinding, at du bevæger dig lettere i Verden, naar du taler om et uordentlig og lystigt Levnet, som Man ikke skal fortryde ; da maa jeg inderlig bedrøves. Skulde det da være Slutningen paa den Gæring, Gud lod dig gennemgaa sor at føre dig hjem til sig, at du skulde anse Livet for et Spil, hver kunde drive efter eget Tykke, uden at vove Meer end nogle flygtige Nydelser, et Spand af Dage, eller for et Kredsløb fra en Verdenssjæl tilbage i den samme uden Hensyn paa Hjertets Renselse eller Vandringen hernede. Du skulde da ved Slutningen staa paa samme Punkt som i Begyndelsen, leve i Øieblikket, søge Harmoni med Verden og ikke have vundet uden det Syn af Aandens Blomster til Øienlyst — dog, hvad siger jeg vundet, nei tabt den Hjertets Modstand, den Mistro til egne Kræfter, som lod haabe, at dn ved Guds Bistand vilde saae Øie paa Verdens Forfængelighed, paa vor egen Fordærvelse og Skrøbelighed, paa Guds Krast, hans Assky for Synden og Naade i Kristo. Det var bedrøveligt, men Gud forbyde det! Visselig, du maatte fortryde det ved Livets Asten, ja i den Nat, da Ingen kan arbeide. — Dog, det har da vel med Guds Hjelp ingen Nød, dertil haaber jeg Gud har givet dig formegen Alvor, Ærlighed og Sandhedskærlighed; men visselig, du gaar paa slibrige Steder, jeg kender dem, de Gøglebilleder, hvormed Verden vil lokke os i Svælget, det er ikke blot igennem Legemet eller, som de kalde det, Sandseligheden, den taler, o nei, dens Aand forvandler Skikkelse saa mangefold og vil især indbilde enhver, der søler Drist til aandelig Syssel, at audelig og gudelig, evig og salig er et og det samme, som om der ikke var onde Aander og en ulyksalig Evighed. — Jeg veed nok, Du har aldrig været for at høre mig tale saaledes, og i al Fald meent, det var bedst at lade hver raabe sig selv i sin Troessag, ja at al saadan Tales. 86kom af Intolerance. Men, sære Molbech, hør dog engang! Er der Nogen, som, hvis det var tilladt ene at tænke paa sig selv, kunde være ligegyldig ved Næstens Tro og Gang, da er det dog virkelig en sand, troende Kristen. Han har urokkelig Vished om det Usynlige, han overbevises daglig om sit Samfund med Gud, ei blot ved hellige Røærelser, men ved Kraften til at modstaa hvad der før beherskede ham, ved den Frimodighed, hvormed han tør kige i Graven og tænke sig arme Synder for den Retfærdiges Domstol, endelig ved den Overvægt han føler over Verden, med al dens Lyst og Had, Bifald og Spot. Hvad skulde nu bevæge en Kristen til at bryde sig om Næstens Tro og Idræt, dersom ikke Kærlighed til hans Sjæl, det inderlige Ønske, at alle maatte

have den samme Guds Fred i Hjertet, det samme usvigelige Haab, det samme Borgerskab i Himlene, som ene kan stille Hjertets Længsler og give Sjælen Hvile? Vel veed jeg, at der har været mange, som har villet indbilde sig selv, at de havde den saliggørende Tro og Sjælekærlighed, ved at hade og forfølge dem, der ikke vilde estersige de Ord de kaldte deres Tro, skøndt de som oftest vare kun et Mundsveir. Kald dem intolerante, fanatiske, ja hvad dn vil, Jesus har dømt dem haardest; thi hvad sagde han ikke til sine troende Disiple, da de vilde have Ild ned fra Himmelen til at fortære dem der ringeagtede deres Mester: I veed ikke af hvilken Aand I tale. Men mellem

Saadanne vil du ikke regne mig, og lad os da ei spille med Ord, men heller betænke, hvoraf det kommer sig, at alle som befatte sig noget villig med aandelig Syssel, gerne høre og læse et System, der er tvertimod deres, naar der kun er Ideer, ordenlig Sammenhæng, Skønhed og Klarhed, men det kristelige System gider ingen hørt tale alvorlig om, uden han er paa Vei til at antage det, skøndt han ikke kan nægte, at det, selv som en Forestilling mellem flere af Forholdet mellem det Synlige og Usynlige, eier en mageløs Eenhed og Dybde forenet med høieste Simpelhed og Klarhed. Er det ikke som en Anelse om at det er Sandhed,s. 87men at dets Antagelse fordrer et Offer af os, som vi ikke vil gøre? Efter Erfaring paa mig selv og Andre, tør jeg sige, det er saa. Dette Offer har mange Navne, men Hovedsagen er, at vi vil raade os selv. det vil selv de, som tale saameget om Nødvendigheden i Livet og Frihedens Nnllitet, uden at ville mærke Modsigelsen. Her staa vi ved Raturfilosofiens Grændfer, og da vi begge har haft lidt med den at gøre. var det vel ikke afveien at gaa indenfor. Den har indseet den fri Villies Nullitet, da der ellers maatte være ligesaa mange Gnder, Grundprinciper, som der er Mennesker. Her stod den Sandheden nær, men Hovmoden, vel ogfaa Livets saakaldte Nydelse, vilde den ikke forsage og opdigtede derfor, at der var en Grundkraft, hvori ikke allene alle Menneskeaander, men alt hvad som er til havde venlig Eenhed. Derved syntes da Mennesket befriet fra al moralsk Kamp og al Frygt for Evigheden, thi denne Berdensaand (saa kalder Bibelen ham) betragtede Synd og Retfærdighed lige venlig og knnde ikke ønske hos de Dødelige anden Stræben end den at tilintetgøre Alt hvad der indskrænker Aanden, Stræben efter at blive Gud. Hvad en saadan Kløgt kalder Dyd, er da Aandskraft, hvad den kalder Last, Svaghed, Hovmod bliver til en Dyd, og al Syndens Afskyelighed forsvinder. Kort sagt, den Aand som Bibelen kalder Djævelen, gør Naturfilosofien til Gud, hans Villie er dens Nødvendighedslov; thi det er netop Djævelens Kendemærke, at han vil tiltvinge sig Guddom. Skælve vi nu for saadan ugudelig Tale og Tænkemaade og tro Samvittighedens sanddru Røst, som raaber at der er Godt og Ondt og at Gud er god, hvor saa end det Onde kommer fra, da maa vi vel blive underlig tilmode. Det staar fast, at Mennesket har ingen fri Villie, thi han maa ikke ville det Onde og han kan ikke unddrage sig fra den almægtige Guds Herredomme, ja kun ved hans Kraft lever han. Nn indfees let at Mennesket ikke er hvad han skal være, uden han villig adlyder sin Gud. glemmer sin Billie i hans, og at Alts. 88andet hvad han vil kun er en afmægtig Nægtelse enten af Guds Godhed eller Herredømme. Her opstaar i alvorlige Sjæle Frygten for Himmelens Torden og for Døden, der staar som den Retfærdiges strænge Tjener, der slæber Synderen for Domstolen; her maa vi føle vor Trang til Naade, men ogsaa Umuligheden af at erhverve den, thi den kan kun være mulig, naar Synden, som Gud ikke kan forlige sig med, straffes og vor Villie udløses af Syndens Trældom og taber sig i Guds. Hvo har løft denne Gaade, en Gaade, der ikke er Spilfægteri, men paa hvis Løsning Menneskets aandelige og evige Vel beroer, uden Kristendommen, ved den forunderlige Lærdom om Guds uforskyldte Barmhjertighed, om Kristi Forfoningsdød, den Helligaands Naadevirkninger, de Troendes Udløsning af Satans Rige og Syndens Trældom, og deres evige Liv i Kristo? Vi maa dog nødes til at svare: Ingen løste dem uden Jesus, og det var intet Under, thi som han selv siger : Ingen kender Faderen uden Sønnen og den Han det vil aabenbare. Nægte alle disse Ting, det lader sig ligesaagodt gøre, som at nægte det Ondes Tilværelse, men lade de sig undvære, det er Sagen? Gud har gjort Alt, for at disse Ting skulde være unægtelige ; thi maa vi isse tilstaa, at Evangelierne ei i noget sandhedskærligt Hjerte kan lade Tvivl tilbage om Jesn Sanddruhed, og Enhver som læfer det ny Testamente med den Tro, maa føle sig tvunget til at tro alt det vi nævnede, og hvi skulde han ikke, naar han føler, at hvert Ord han troende annammer af Jesu Mund, størker og vederkvæger? Han har sagt det reentud, at hvo som isse troer paa Guds Søns Navn, han er allerede dømt, og at uden ham kan vi slet Intet gøre, ligesom Grenen naar den er revet fra Træet et kan bære Frugt, thi, siger han, Jeg er Vintræet og I ere Grenene. Han har sagt, at han hengav sit Kød for Verdens Liv og sit Blod til Syndernes Forladelse og at Sandheds Aand skulde ledsage hans Apostle til al Sandhed. Enten var nu han en af des. 89største Løgnere og Bedragere, som have været til, eller ogsaa maa vi tro hans og Apostlenes Ord som Guds.

Du sorundrer Dig vist over denne lange Tale; det var rigtig ikke heller min Agt at tale nær saa vidt eller længe, men det trængte sig ind paa mig at udsige, hvorledes vi fra alle Sider drives til Troen paa Kristus, naar vi kun tænke alvorlig paa vore indvortes Vilkaar, og den forunderlige Bog der kalder sig saa dristelig Guds Ord, taler saa vis om det intet Øie har seet, intet Øre hørt og som aldrig opkom i et Menneskes Hjerte, og dog saa sødt og enfoldig, at ingen for Alvor kan tro den er skreven af Verdens vildeste Sværmere, men det maatte dens Forfattere være, hvis det ikke er forunderlig, aabenbaret Guds Sandhed de have at føre.

Dette og mere agter jeg at udlægge i en lille Bog om den store, som det især er blevet mig Trang at skrive ved at læse Herslebs vakkre Bibelhistorie. Den skulde du dog rigtig læse, du vil ikke fortryde det; der kan dog hver Lægmand lære hvad der staar i hans Bibel, naar Man med Sprogkundskab læser den ærlig som en anden Bog, og siden betænke om han vil tro det.

Nu, inderlig Tak, kære Ven! fordi du tænkte paa mig, saasnart du kom tillands og sendte mig et saadant

venligt Brev! At jeg svarer dig saa brat og saa bredt, vil du dog vist tage for gyldigt Vidnesbyrd om, at det et er Mangel paa Venskab, som har gjort at jeg ikke skrev dig til i Sverrig. Den første Gang vidste jeg ei hvorhen jeg skulde sende det. Siden vilde jeg skrevet, men som sagt, dit Brev syntes at forkynde en Stemning, i hvilken jeg ikke vilde tale til dig, eller satte dog mig i en saadan, at jeg ikke kunde, som det sig burde. Dons sagde mig, at du snart igen skulde forlade Stokholm, og saa begav jeg det ganske. Her har du den eneste Grund til min Tavshed, og du tænkte ikke feil, at min Tanke ikke har været faa doven som min Pen; Tanken har rigtig venlig været hoss. 90dig mangengang, og det tør jeg sige, jeg har aldrig været saameget din Ven som nu.

Du spørger hvordan jeg lever og har levet, og hvad jeg har taget mig for? Godt, Gud ske Lov! ei uden Strid, thi dertil ere vi satte, men med et jævnt muntert Sind t Grunden, har jeg levet og lever, og syslet med hvad jeg mente min Gud vilde, vel ei som jeg burde, men ester fattig Leilighed ved hans Hjelp. De fære Gamle ere da endnu hos os, men Fader er i sidste Efteraar blevet saare træt under Legemets Byrde; Gud veed om han bærer den gennem Vinteren, men han veed at nedbrydes end hans jordiske Bolig, har han et bedre Hus, bygt af Gud, uden Hænder, evigt i Himlene, og det trøster ham i Alderdommens besværlige Dage.

Foruden mit egenlige Embeds Sysler, har jeg rørt Pennen ganske flittig, mest til at suldsøre det korte Begreb af Verdens Krønike, som du veed længe har været under Pressen og, vil Gud, i denne Uge forlader den. Med de saa Hjelpemidler har det just ikke været mig et let Arbeide at skrive det lutherske Tidsrums Historie, men venligst være du takket for din Litteraturhistorie, uden den havde det været mig umuligt. Imidlertid kan jeg vel kun anse Arbeidet for begyndt, thi det skulde ikke engang glæde mig, hvis jeg blev uanfægtet for min Tale; thi til Tidsfordriv har jeg ikke ført den, og bifaldes kan den umulig af Mængden blandt de Boglærde, der maatte først ske en hel Omvæltning i Hjerte og Hjerne, som siebte hos mig. før jeg kunde skrive den. Fra et bibelsk Stade er, eller skulde dog Alt være seet, og hvo som ikke vil tro Bibelen kan ei heller tro mig, men bevise at jeg har løiet i Hovedsagen, det vil holde haardt, skøndt jeg, borte fra Bogsamlinger, ogsaa mangengang vil have Nok at gøre med at forsvare mangt et Ord. Dog, Han som størkede mig til at skrive, vil ogsaa størke mig til at forsvare, hvad der skal forsvares og som det skal. For sin Ære sørger han nok, og sørger jeg for min, skader det ikke, at jeg bliver narret, thi min Menings. 91bør bære, ligesom mit Motto, at Æren ligesaavel er Hans som Riget.

Ved St. Hans Landemode læste jeg en Afhandling om Oplysning, der dog egenlig kun var en Udsigt ober, om Mennesket kan oplyse sig selb og gør klogt i at foragte Bibelens Oplysning, samt et Blik paa Moralens Fordærbelse under Moralskraalernes Hænder.

Til sidste Dionysii Landemode habde jeg et langt Digt over Roskilde, dog mest Domkirken og dem af Danmarks Høvdinge og Gæbe, hvis Støb der monne hbile. I denne Henseende er det altsaa et Sidestykke til Sorø Kirke, men efter en langt større og mere historisk Maalestok. Jeg agter, bil Gud, at ndgibe det med Citater og Anmærkninger, som en doeumenteret Historie (et Bidrag til Danmarks Rimkrønike efter vor Tids Leilighed) for at bænne Folk af med den slemme Tanke, at Digt nødbendig maa være Logn. Ønsker du at bide Noget om Indholden, da tænker jeg, bor Dons kan sige dig Adskilligt. At Estridsøn, Vilhelm, Saxo, Margrete, Kristian 3die, 4de og 5te et løselig ere obersprungne, vil bit selv gætte.

Her har du da Listen paa det Betydeligste jeg i Sommer har strebet. Paa Digtet arbeidede jeg vist det meste af et Par Maaneder, thi jeg maatte læse en god Del, som jeg maaske vil have ondt ved at sinde, naar jeg skal citere.

Hbad du fortæller om de unge svenske Herrers Letsindighed var mig ikke uventet, denne Letsindighed og Obersladelighed i aandelige Ting har stedse vanhældet Svenskerne, det seer Man ligesaabel i deres Theologi, som i deres Historie og Poesi (Lagerbring var af norsk Æt). At jeg allermindst kan bente Bifald hos dem i denne Tidsalder er ligefrem. Tak skal du have, fordi du vil tale min Sag! jeg vilde gerne selv sige et Par Ord til den svenske Almind, siden den skal høre mig nævne med Spot, men Tungemaalet er iociett. Imidlertid beder jeg dig at du, om muligt, vil skaffe mig Hammerskølds Kritik og laane mig,s. 92hvad du skriver, da jeg saa maaske skriver en lille Pjece paa Dansk og lader det somme derpaa an, om den bliver læst eller oversat i Sverrig. Hvis du isse snart skrnier noget offenlig om Sverrig, maa du endelig give mig en lille Udsigt over Litteraturens og Religjonsvæsenets Tilstand; thi vel har jeg om disse et almindeligt Begreb, som neppe er falsk, men i det Enkelte veed jeg hartad slet Intet. Hvad læser Man og hvorom taler Man helst? dette er det visse usvigelige Kendemærke paa Folks Indre, thi Munden taler af Hjertets Overslødighed, om man end gør sig nos saamegen Umage for at dølge sin Hjertensmening. Den Udsigt (kortelig) du taler om, over Forholdet mellem Niebelungen Lied og vore Heltefange, veed jeg ei hvad jeg skal sige om. Ganske kortelig veed du jeg har sagt min Mening i Fortalen til de Samtaler om Volsnnger; vil du se det efter, og sige mig, hvormeget tængere det omtrent knude være, da skal jeg ved Leilighed skrive lidt op derom. Friedrich Schlegels Naade for min Mythologi er mig bekendt ved et meget galant Brev fra ham med en Indbydelse til at arbeide i Deutsches Museum, hvor han har givet et Udtog af min Mythology eller en Del deraf, hvilket jeg dog ikke har seet. Det er store Hoveder, de Schlegler, men har taget en forunderlig, hidtil et den bedste Bei.

Nu maa jeg vel holde op, hvis mit Brev ikke skal i Tykkelse vorde en Bog, skøndt jeg endnu kunde have mange Ting at tale om.

Du har før sagt, at du maaske føste dig drevet til offenlig at skrive imod mig, det falder mig just ind, om du ikke ved min Histories Læsning kunde faae det ifinbe ; jeg vil derfor sige dig, at jeg ikke kan have det Mindste derimod, uden fra den Side, at jeg vistnok langt hellere saae vi vare enige. Naar vi derimod ikke ere det, da ligge vi i Strid i dette Stykke, om vi saa aldrig tale et Ord med hinanden. Kun een Ting er jeg bange for, at nemlig du i saa Fald holder op at være min Ben; thi læmpelig kan jeg ikke tage paa Meninger, som ere vildfarende t vigtiges. 93Ting, og for Smnating hvæsser Du neppe Pen imod mig. Maaske kan dog, hvis det skeer, det rinde dig i Hu, at jeg har talt til dig derom rolig i Forveien og forsikkret, at Intet, uden den Vished, at jeg bør forsvare, hvad der er mig upaatvivlelig og vigtig Sandhed, kan skærpe min Pen, og at du derfor ligesaalidt burde være vred paa mig, som jeg er det paa dig, naar du taler efter fuld og ærlig Overbevisning; men vis maa Man være i sin Sag, saa vis at Man derpaa tør leve og dø, før Man vaatager sig at ledsage Andre til Sandheden; thi ellers gør man megen Uret og stræber at lede Andre ind i det samme Vilderede, til den famme Uvished, Man selv er i.

Vred kan Dn vist ikke blive over dette Brev, thi blev du det, var Skylden hos dig selv; men om du forlover at skrive mig til i Hast, det er vel muligt. Gør i Guds Navn, hvad dig synes godt! Saare velkomment er mig hvert Brev fra mine Venner, men naar de ingen Lyst have til at tale med mig, kan jeg jo ikke engang ønske Samtale, kold og ubetydelig maatte den blive, og en saadan er altid pinlig, mest mellem Venner.

Nu Farvel, kære Molbech! hils vores gode Dons sluttelig. Din fyge Broder saae jeg til i Efteraaret, stakkels Fyr, det er visselig en haard Skole han er kommet i, Gud styre Alting til det Bedste! Naar han kunde komme Paa Landet til en gudfrygtig, kærlig, men tillige fast og sindig Mand, var det udentvivl saare godt for ham, men det er ingen Sag at give et saadant Raad.

Nu, Herren være med dig! skriv snart, om du vil, og vær vis paa, at du har en

trofast Ven
Grundtvig.